

Blir det kunst i Skolesekken?

(av Svein Gundersen, utgitt i tidsskriftet Ånd i hanske)

Den nye fordelingsnøkkelen for overskuddet fra Norsk Tipping kom som manna fra himmelen. Nye friske millioner rett til kunst i skolen. Ikke rart at vi som i snart en generasjon har produsert kunst for barn i skolealder, fikk tårer i øynene. Endelig noen politikere som så verdien av innsatsen vår, endelig skulle vi slippe livsfarlige kjøreturer med skranglete biler, og overnatting i gymsaler.

Den første gledesrusen har lagt seg. Tvilen kommer snikende. Har jeg igjen vært naiv? Naivitet er en av forutsetningene for å være skapende, hevdes det. Men må det også gjelde på det praktisk-økonomiske plan...

Kanskje kom pengene til den kulturelle skolesekken på et meget uheldig tidspunkt for kunsten. Det er så mange sekker som står og gaper - tomme. Kommuneøkonomien skranter. Lærerstiller kuttes, rammetimetallet skjæres ned, leirskoleopphold er det ikke råd til. Og norske barn skårer alt for lavt på internasjonale tester, vi leser for dårlig og regner ditto elendig. I fylkeskommunene har hundrevis av byråkrater mistet arbeidsoppgavene sine gjennom sykehusreformen. Skrivebordene er ryddet for nye arbeidsoppgaver – som kultur og skolesekkadministrasjon.

Da jeg leste statssekretær Yngve Slettholms tale i Bodø kulturhus 27. februar i år ble jeg beroliget:

”Målsettingen med Den kulturelle skolesekken er:

- Å sikre et profesjonelt kulturtilbud til elever i grunnskolen.
- Å legge til rette for at elever i grunnskolen lettere skal få tilgang til, gjøre seg kjent med og få et positivt forhold til kunst- og kulturuttrykk av alle slag.
- Å bidra til å utvikle en helhetlig og bevisst innlemmelse av kunstneriske og kulturelle uttrykk i realiseringen av skolens læringsmål.”

Skal disse målene realiseres er det soleklart at kunsten og kunstproduksjon må være det sentrale, tenkte jeg.

Det går nesten 3 måneder, så leser jeg en pressemelding om at regjeringen har vedtatt den endelige fordelingen av overskuddet i Norsk Tipping. 36 millioner er tidligere fordelt på fylker og kommuner, 24 millioner skal forvaltes av ABM-utvikling, i samarbeid med Norsk Kulturråd. Midlene skal være prosjektmidler, og gå til produksjon og formidling av scenekunst (bra!), tiltak innenfor visuell kunst og musikk (bra!), satsing på leselyst (jeg stusser), samarbeidstiltak mellom skolebibliotek og folkebibliotek, samt tiltak knyttet til kulturarv, kulturminner og vitensentre (jeg leser en gang til – langsomt).

Jo da, alt er bra, og viktig for skolen og ungene våre. Etter flere år i skolen selv, vet jeg at skoen trykker og at gnagsårene er mange. Likevel: skulle ikke Den kulturelle skolesekken være det løftet som brakte kunsten inn i skolen?

Jeg skal passe meg for å bli misunnelig. Men det er på sin plass å påpeke at det allerede er bevilget en del millioner til miljøtiltak i skolen. Skolesekken var ikke tenkt å bli en forlengelse av ”positivt skolemiljø”, en erstatning for manglende leirskoleopphold eller en tilvekst til skolefritidsordningen.

Bibliotek og museer har allerede store budsjetter, i allfall ansatte som har sin arbeidsplass og sin lønn. Det er ikke vanskelig å være enig i at det avsettes for lite midler her, både til å ta vare på kulturarven og til å formidle den, bibliotek og museer har for lite til investering og drift. Men satt opp mot de frie kunstmiljøene, som for det meste står helt uten ryggdekning og bevilgninger, er dette ”rike” institusjoner. Skal Den kulturelle skolesekken bli en sovepute for manglende kulturpolitikk vil millionene rulle fort, uten at kunsten kommer lenger enn til skoleporten. Kommunen bør finne midler til transport av skolebarn til museumsbesøk over sine ordinære budsjetter.

Mitt hjemfylke Hedmark har fått tildelt 1,6 millioner av de 36. Hva så med disse midlene? Fylket har satt ned en styringsgruppe og en arbeidsgruppe som skal foreslå fordelingen av midlene. De samme institusjonene sitter både i arbeidsgruppa og i styringsgruppa. Ved en ”forglemmelse” ble ingen frie kunstnere eller kunstnerorganisasjoner invitert til å være med.

Av fylkets tildelte midler er 1 mill. gitt til kommunene for at de skal *utrede* hvordan Skolesekken best skal tilpasses lokale forhold, 150.000 er avsatt til Kulturtorg (les Informasjonstorg) og endelig 450.000 til produksjonsmidler som de frie kunstnerne, Hedmark Teater og Turneorganisasjonen kan søke på til prosjekter. Prosentvis er dette en kjempeøkning.

Vi som har laget kunst for barn er etter hvert blitt vant med at vi avspises med knapper og glansbilder. Vi får jo så mye igjen for det, rent kunstnerisk. Vi får arbeide med det vi vil. Hvem andre er så heldige? Og så får vi jo vist oss fram. Dessuten er det ingen som har bedt oss om det.

Faktisk, denne gangen trodde jeg det. At noen hadde bedt oss om det. At det var kunst man ville ha i Den kulturelle skolesekken. Men så leser jeg en uttalelse i ”Musikk-Kultur” (no. 4 2003) at midlene i Skolesekken må gå til barna, og ikke til kunstnerne. Denne retorikken bekymrer meg. Kunstnerne skulle vel nettopp få midler for å lage et best mulig tilbud, ikke bare for egen interesses skyld, men for sitt publikum! De har i alle år bestrebet seg på akkurat dette. Slik jeg ser det, er det et under at kunstproduksjonen her til lands har den kvaliteten den har, med de produksjonsforholdene som har rådet i bransjen. Og tildeling av skolesekkmidler eller ikke, vi kan nok bli enige om at det ikke er for pengenes skyld at kunstnerne har valgt å gjøre den innsatsen de gjør.

I Hedmark fylke fikk kunstnerne fylkesadministrasjonen i tale. Derfor ble det satt av en produksjonspott til den frie kunsten. Vi regner med at potten vil øke, etter som kommunene blir ferdige med sitt utredningsarbeid og ikke trenger fornyete midler til dette, og bevilgningene fra Den kulturelle skolesekken øker. Fylket har hørt med interesse på våre anmodninger om at bevilgningene må ut til førstelinjetjenesten, til miljøene og kunstnerne som faktisk skaper den kunsten som skal formidles. Jeg vil føye til at vi dessuten håper det blir en stor statlig bevilgning å søke støtte fra – med et kunstnerisk tildelingsutvalg som ikke bare har kunstfaglig ekspertise, men også kompetanse når det gjelder barn og unge.

Det er kanskje ikke for sent. Systemet er ikke så fasttømret at det ikke går an å gjøre noe, politikerne ikke så glemsomme at det ikke går an å peke på at formålet med Den kulturelle skolesekken var å *sikre et profesjonelt kunst og kulturtilbud til elevene i grunnskolen*. Eller er det utvidede kulturbegrepet så utvannet at kunst ikke lenger er kultur?

Jeg husker en tidligere storsatsing på kultur - den kom med kulturmeldingene på midten av 70-tallet. Da gikk mesteparten av satsingen til å bygge opp kulturadministrasjonene i kommuner og fylker. Da dette arbeidet var gjort og administrasjonene begynte å virke, fikk kommunene og fylkene så dårlig økonomi at man begynte å bygge kulturadministrasjonene ned igjen. Det som i historien vil huskes best fra denne perioden, er at en kommune tildelte årets kulturpris til en travhest. Hans innsats hadde satt kommunen på kartet.

Er jeg for pessimistisk og svartsynt? Kjære politikere og byråkrater: overbevis meg om at jeg tar feil! La ikke de friske kulturmillionene bli sugd opp av administrasjons-svampen, brukes som sovepute for manglende kulturpolitikk, eller bli puttet i den vanlige skolesekken.

Et lite eksempel viser at det går an å gjøre det annerledes: I Danmark produseres det, til tross for siste års nedskjæringer av kulturbudsjettet, profesjonelt teater for barn for mellom 80 og 90 millioner. Mellom 1000 og 1200 personer er fulltidsbeskjeftiget med dette – altså å skape teaterkunst for barn.

Skal det kunst i skolesekken, må den produseres av kunstnere.

Jeg har etter hvert en stor samling av knapper og glansbilder. Er det noen som vil bytte?

Svein Gundersen.